

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA POLITICĂ
APARE ODATA PE SAPTĂMANĂ SUB CONDUCEREA D-lor

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI,
N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAGI-THEODORAKY.

SILIU RĂDULESCU.
PRIM-REDACTOR

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

Ion N. Stambulescu. — *Dreptul de disciplină al ministrului justiției asupra magistraților amovibili.*

E. A. Poulopol și C. G. Vasiliu. — *Studiu asupra regimului presei în legislația comparată.*

Tribunalul Ilfov s. II. — Faliment. — Vânzare imobiliară anterioară. — Rezoluțiune. — Masă credală. — Creditori ipotecari anteriori. — Compensarea creanțelor.

(Gh. Vizanti cu judecătorul-sindic al falimentului «Ruleta» și alții).

Jurisprudența străină.

Dreptul de disciplină al Ministrului Justiției asupra magistraților amovibili

M'am ocupat într'un număr precedent cu dreptul de disciplină al Ministrului Justiției asupra magistraților inamovibili.

Spre a da o idee complectă asupra acestei chestii, este necesar a arăta acum, care sunt limitele în care Ministrul Justiției își exercită dreptul său de disciplină asupra magistraților amovibili, limite de sigur mai largi, fiind vorba de magistrați, care nu se bucură încă de garanția inamovibilității.

În afară de dreptul de disciplină, care conform articolului 187 al legii actuale de organizare judecătorească conferă ministrului dreptul d'a hotărî și aplica pedepse disciplinare, Ministrul Justiției mai are și dreptul de priveghere asupra magistraților în general; așa că acest drept se întinde desigur și asupra magistraților amovibili, în sensul că ei sunt supuși la inspecțiile ce ministrul personal sau inspectorii, ori alți magistrați delegați, pot face asupra activității magistraților amovibili.

Articolul 186 din legea organizării, care prevede dreptul de disciplină pentru ministru adaogă, că el mai are tot pe temeiul aceleiași prerogative, dreptul d'a trimite pe magistrați înaintea autorității disciplinare, pentru abateri dela datorie.

Nu e nevoie a insista prea mult spre a stabili că această dispoziție a articolului 186, nu e aplicabilă în ce privește pe magistrații amovibili, căci de prin faptul chiar că acești magistrați nu au încă beneficiul inamovibilității, ei sunt mai slab protejați de dispozițiile legii de organizare, care prin

nici unul din articolele sale, nu supune pe asemenea magistrați judecării consiliilor disciplinare.

Legea organizării judecătorești numai față de magistrații inamovibili hotărăște, că în caz de abateri mai grave, care cer pedepse mai severe, urmează să fie trimiși în fața instanțelor disciplinare, singurele în drept a aplica pedepsele prevăzute la articolul 174, care depășesc prevenirea sau mustarea, pedepse pe care, după cum s'a arătat, le poate aplica ministrul singur.

Articolul 193 din lege, care se ocupă de chestia ce ne interesează, adică de dreptul Ministrului Justiției de a aplica pedepse disciplinare magistraților amovibili, hotărăște, că ministrul are de asemenea acțiune disciplinară asupra acestor magistrați, adăogând că ei nu pot fi transferați, suspendați sau înlocuiți, decât în conformitate cu dispozițiunile articolului 139.

Dacă cercetăm principiile puse de articolul 139, găsim dispozițiunea că magistrații inamovibili nu pot pierde funcțiunile lor, în afară de cazul de pedeapsă aplicată de consiliul disciplinar, decât prin: demisiune, ajungere la limită de vârstă, sau punere la retragere pentru infirmități grave și permanente; iar în aliniatul final al acestui articol se arată că aceleași moduri de pierdere a funcțiunii se aplică și magistraților amovibili. Apoi același aliniat adăogă că magistrații amovibili nu pot fi transferați, suspendați sau înlocuiți de către ministru decât pe baza unui raport de anchetă motivat, făcut de inspectorul judecătorec, sau alt magistrat delegat, și pentru abateri grave dela datorie.

Acestea sunt singurele garanții acordate de legiuitor magistraților amovibili printre care intră: ajutorii de judecători de ocol, supleanții, și membrii parchetelor dela tribunale și curțile de apel; garanție pe care legiuitorul o numește stabilitate.

S'a întâmplat că un asemenea magistrat stabil, un procuror de tribunal, a fost destituit în urma anchetei făcute. Nemulțumit el a făcut recurs, pe calea contenciosului la Curtea de Apel de Iași, care i-a respins recursul.

Afacerea venind în fața Curții de Casație, Secția III-a, după o primă divergență, a admis acest recurs, consfințind principiul că un magistrat, chiar

amovibil, nu poate fi destituit de ministru singur, că, deci, o asemenea măsură era ilegală.

Motivele pentru care s'a dat această soluție sunt perfect juridice; căci, după cum s'a arătat mai sus, Ministrul Justiției nu poate aplica alte pedepse disciplinare decât cele limitativ indicate în alineatul final al articolului 139, în care aliniat nu se găsește pedeapsa destituirii, ci aceea a înlocuirii, ceea ce este cu totul altceva.

De altfel exista o îndoită considerație ca un asemenea drept d'a destitui, chiar pe un magistrat amovibil, să nu fie acordat ministrului.

Pe de o parte, un asemenea magistrat ne beneficiind de garanția inamovibilității, nu era nevoe, spre a-l îndepărta din magistratură, să existe în legea organizării dreptul pentru ministru, de destituire; căci, ministrul are posibilitatea de a-i înlocui pur și simplu, ceea ce din punctul de vedere al disciplinei este mai mult ca suficient, și ca efect practic echivalează cu destituirea, adică îndepărtarea din funcțiunea ce ocupa.

Pe de altă parte, între consecințele ce decurg în urma pronunțării destituirii unui magistrat, și acelea ale înlocuirii este o enormă deosebire; așa: după dispozițiile articolului 181 din lege, magistratul destituit, nu mai poate fi niciodată reprimat, și pierde eventual dreptul la pensie, în cazurile prevăzute de lege; iar în ce privește înlocuirea nici un text de lege nu arată că ar atrage după sine vreo altă consecință pe viitor, așa că magistratul înlocuit, poate legalmente fi reprimat oricând în magistratură.

Fiind deci deosebiri fundamentale în ce privește consecințele între destituire și înlocuire, este învederat că dacă articolul 139 nu acordă ministrului dreptul de a aplica el singur unui magistrat amovibil, decât pedeapsa: transferării, suspendării sau înlocuirii, dintre pedepsele cele grave, nu se poate întinde această dispozițiune, în sensul ca să se admită și destituirea, în aceleași condițiuni.

Este destul de bine armat ministrul contra oricărei greșeli, când poate el singur aplica pedeapsa transferării, a suspendării sau chiar aceea a înlocuirii unui magistrat amovibil; așa că, nu există necesitate ca prin lege, deci și mai puțin prin interpretare vădit contrarie legii, să se mai lărgescă acest drept, recunoscându-i și pe acela de a destitui un asemenea magistrat.

Legile de organizare judecătorească anterioare celei actuale, cele din 24 Martie 1909 și din 26 Octombrie 1913 prevedeau prin articolele 175 și 173 de asemenea pentru Ministrul Justiției dreptul de disciplină, ele erau însă mult mai judicioase alcătuite, căci prin citatele texte, nu se recunoștea ministrului singur decât dreptul de a suspenda pe magistrații amovibili; iar punerea în disponibilitate sau destituirea lor, nu se putea aplica decât cu avizul conform al consiliului superior al magistraturii.

Legea actuală constituie deci un regres, s'a făcut un pas înapoi, în ce privește garantarea magistraturii amovibile, și fără motiv serios; căci, era suficient armat ministrul, având dreptul a suspenda singur, fără avizul nimănui, numai după anchetă, pe un magistrat amovibil, rămânând ca dacă aba-

terea comisă era gravă de tot, să-l trimeată în fața consiliului disciplinar, spre a i se aplica o pedeapsă mai severă.

Ion N. Stambulescu

Procuror General la Curtea de Casație

Studiu asupra regimului presei în legislațiunea comparată

III). Dreptul de răspuns 1).

Dreptul de răspuns prin care o persoană menționată într'un ziar sau periodic poate impune acestuia inserțiunea unei rectificări există în toate legislațiunile de presă. Explicațiunea constă în faptul că acest drept de răspuns este manifestarea dreptului de legitimă apărare fondat pe necesitatea de a proteja pe cetățeni contra abuzurilor posibile ale presei.

Fiind deci exercitarea unui drept natural îl regăsim aproape identic în toate sistemele de legiuiri. Acest drept de răspuns studiat în legislațiunea comparată nu variază decât prin condițiunile de formă și de fond al răspunsului prin temeiul în care el se poate exercita, prin sancțiunile eventuale care-l consacără și prin condițiunile pe care trebuie să le îplinească personal, persoana care îl exercitează.

Ne vom ocupa deci mai întâi de chestiunea cui aparține acest drept de răspuns. În această privință legislațiunile străine se pot împărți în mai multe grupuri:

Dacă toate legiurile promet persoanei menționate într'un periodic să restabilească prin răspunsul său, obligatoriu inserat orice fapte, unele legiuri sunt mai explicite: ele menționează acest drept și pentru autoritățile publice. Astfel sunt legile. Legea austriacă asupra presei din 7 Aprilie 1922 art. 23 al. 1: Editorul responsabil al unui ziar este ținut la cererea unei persoane (oficiale sau particulare) să publice orice corecțiune asupra unei relatări în ziare.

Legea germană asupra presei art. 11 menționează că editorul responsabil al unei publicații periodice este obligat să însereze fără adătuiri sau omisiuni răspunsul oricărei autorități publice sau persoane particulare.

Idem Ungaria, act parlamentar asupra Presei XIV, 1914 art. 20; Serbia Legea 1904 cu modificări 9 Decembrie 1904 art. 14; Panama Legea 22 August 1916 Codul Administrativ art. 2043; pentru Maroc francez, Dahir 27 Aprilie 1914 art. 14.

Unele legiuri merg și mai departe dând acest drept de răspuns și corporațiunilor, firmelor și în genere persoanelor juridice particulare, cu menționare expresivă. Astfel în Polonia (provincie fostă rusă) decretul provizoriu încă în vigoare, asupra regimului presei dispune prin art. 22 că dacă un periodic înserează o conformațiune concernând o persoană particulară sau o instituție socială, comer-

cială sau comună, editorul nu poate să refuze inserțiunea.

Deasemenea legea sârbă din 21 Ianuarie 1904 prin art. 14 consacără dreptul de răspuns unei persoane, autorități publice sau persoane periodice. id. Panama legea 22 August 1916 art. 2043 „drept de răspuns din partea unei persoane particulare, autorități, corporații sau firme“.

În sfârșit unele legislațiuni acordă dreptul de răspuns nu numai persoanei vizate în articolul ziarului dar chiar persoanei direct interesate. Astfel legea presei japoneză No. 41 din 6 Mai 1909 se exprimă prin art. 17 în modul următor: „În caz de erori în articolele apărând în ziare, dacă se primește o corecțiune sau o refutare din partea unei persoane către care articolul se referă sau dela vreo persoană direct interesată, această corecțiune reputațiune va fi înserată în vitoarea ediție“.

Belgia — Decret asupra Presei din 20 Iulie 1831, prerogativă prin legea din 19 Iulie 1832 și repus în vigoare de legea dela 6 Iulie 1833 afirmă deasemenea în art. 13 că orice persoană citată într'un ziar *direct* sau *indirect* va avea dreptul de inserțiune a unui răspuns.

În rezumat vor avea deci dreptul de răspuns după diferitele legislațiuni, persoana vizată direct sau indirect, autoritățile publice, corporații, firme și în genere persoanele juridice.

În ceea ce privește condițiunile ce trebuie să îndeplinească răspunsul pentru a creea dreptul de inserțiune ele se pot grupa în două paragrafe: condițiuni de formă și condițiuni de fond.

I. Condițiuni de formă

Unele legislațiuni precizează că articolul dat spre inserțiune trebuie să fie semnat. Astfel legea germană asupra Presei prin art. 11 impune că corecțiunea să fie semnată. Legea japoneză asupra presei din 6 Mai 1909 obligă ca numele și adresa persoanei care cere inserțiunea să fie clar indicată; în cazul contrar inserțiunea nu este necesară (articolul 17).

Răspunsul trebuie să fie redactat în limba periodicului sau în limba oficială a statului: Ungaria, acte parlamentare XIV art. 20; Austria legea presei 7 Aprilie 1922 art. 23 al. 2.

Tot în ceea ce privește condițiunile de formă răspunsul nu trebuie să comporte termeni injurioși. Panama, lege aug. 1916, Norvegia Cod. criminal 1902 § 430 și să aibă o anumită lungime: să nu ocupe un spațiu dublu (Polonia provincie fost rusă. Decret provizoriu art. 22). Corecțiunea poate fi de o coloană sau de cuprinsul unui articol de două ori mai lung (Serbia legea 1904 art. 14). Inserțiunea este gratuită în măsura în care nu depășește articolul. Pentru orice linie în plus se va percepe taxa conform tarifului (Germania art. 11 id. Japonia art. 17).

Editorul nu este ținut s'o publice dacă rectificarea întrece articolul afară dacă faptele rectificate cer un loc de răspuns mai mare (Ungaria art. 20).

Răspunsul nu trebuie să excedă o mie de litere sau dublul spațiului articolului care l-a provocat (Belgia id. 13).

Răspunsul nu poate avea decât lungimea articolului incriminat va cuprinde însă dauna 50 de linii dar în orice caz ori care ar fi lungimea articolului provocator nu va putea exceda 200 de linii (Legea franceză modific. 1919).

În ceea ce privește condițiunile de fond răspunsul trimis spre înserare să îndeplinească următoarele condițiuni:

1) Răspunsul să se refere la articolul incriminat (v. Brazilia-Germania-Norvegia-Austria legi supra) Editorul unui periodic poate refuza înserarea când aceasta nu se referă la articolul provocator sau nu poate fi schimbat (legea braziliană) deasemenea dacă în legătură cu acest articol s'a primit ori s'a înserat o rectificare în acelaș ziar. (Legea austriacă 7 Aprilie 1922 art. 23 al. 2; id. Norvegia Cod. crim. 1902 paragraf 430).

2) Răspunsul nu trebuie să conțină nimic delictuos. Legea asupra presei germană art. 11. Dacă conținutul rectificării este violator legii inserțiunea nu este necesară. Legea presei japoneze 6 Mai 1909 art. 17; Legea Norvegiană § 430; Legea Austriacă 1922; Legea sârbă art. 14.

3) Răspunsul să conțină relatări de fapte. Astfel legea ungară art. 20 No. 2: „rectificarea va conține numai relatări de fapte sau denegări“. Editorul poate refuza înserarea dacă răspunsul nu se referă la condițiuni de speță, Legea poloneză (regiunea Polonă fostă rusă) răspunsul trebuie să cuprindă rectificări de fapte inexacte (Legea sârbă art. 14).

4) Răspunsul nu trebuie să lezeze o terță persoană. Panama lege 1916 art. 2043 sau să nu determine un drept de contrazicere unei terțe persoane. Lege norvegiană § 430.

În ceea ce privește termenul, în care poate fi exercitat acest drept de răspuns el există pretutindeni însă variază după diferitele legislațiuni între 1 lună dela data apariției articolului provocator (Ungaria art. 20) și un an (legea Norvegiană).

Dacă editorul sau redactorul unui periodic refuză inserțiunea autorul răspunsului se poate adresa instanțelor judiciare care ordonă publicarea cu procedură accelerată (Legea austriacă 1922 art. 24; Curtea trebuie să se pronunțe în 24 ore); Legea Ungară art. 21: audiențele de judecată sunt fixate în termen de 3 zile și apelul în 24 ore). Editorul care s'a prevalat de anumite posibilități de răspundere în urma publicării articolului de răspuns va fi descărcat de răspundere prin decizia tribunalului care a ordonat inserțiunea. Găsim această dispoziție în legea presei sârbe art. 14, legea 12 Ianuarie 1904.

În sfârșit penalitățile pentru refuzul de inserțiune se pot grupa și gradua. Astfel în legea austriacă la cererea persoanei indicate.

1) Dacă publicația nu a apărut în termenul prescris Curtea va condamna pe editorul responsabil la 2.000—20.000 k.

2) Dacă publicația nu a avut loc în termenul prescris de lege la 2.000—20.000 k.

3) Dacă publicația a fost refuzată fără cauză la 3.000—30.000 k.

4) Dacă publicația a fost refuzată pentru că editorul responsabil printr'o greșeală excuzabilă nu a

considerat rectificarea ca fiind o corecțiune a articolului original, curtea va ordona publicarea.

Aceste dispozițiuni comune de altfel celor mai multe legislațiuni indică caracterul absolutist a dreptului de răspuns.

Acest drept fie el considerat ca o instituție de legitimă apărare, (v. cass. crim. fr. 17 Ianuarie 1898 D. P. 99.2.89 „le droit de réponse est un droit de légitime défense fondé sur la nécessité de protéger les citoyens contre les abus possibles de la presse“) fie că el se consideră mai mult legat de conceptul justiției private (Olandini: il dritto di riposta nella stampa periodica — Revista penale 1920 t. 92) determină următoarea chestiune: care este întinderea dreptului însuși și răspunderea pe care prin uzare abusivă, o determină.

Intr'adevăr dreptul de răspuns, ca orice alt drept, nu poate fi absolut și general cu toate argumentele ce ar pleda în favoarea sa.

Azi dreptul își găsește legitimarea mai mult în aspectul social decât în caracterul pur individualist: dreptul nu poate fi o prerogativă suverană acordată individului ci este o măsură de justiție concedată persoanelor particulare de către puterile publice pentru a fi realizat într'un mediu social și a menține echilibrul acestui mediu; el nu poate deci să se ridice ca un obstacol finalității sociale ci trebuie din contra să se adapteze acestui scop.

Ocupându-ne, sub aceste apreciațiuni generale, în special de dreptul de răspuns două sunt argumentele care tind să-i atribue un caracter de generalitate și absolutism integral: 1) textele care mai toate se exprimă într'un mod absolut nelăsând loc la nici o discriminațiune posibilă.

2) Din lucrările preparatorii în special în Franța, reiese că voința legiuitorului a fost constant preocupată de a pune dreptul de răspuns la discreția persoanei denumite. Se precizează că natura acestui drept este exclusiv de orice limită de ordin subiectiv, căci una din două: ori va fi absolut ori va fi desbrăcat de orice valoare practică discuția ar aduce pierdere de vreme; dreptul de răspuns trebuie să se producă precis și automat după articolul incriminat pentru a restabili adevărul cât mai repede.

La aceste argumente se poate obiecta că și dreptul de proprietate sau de retenție de exemplu au încetat a mai fi drepturi absolute — chiar dreptul de apel care se exercită într'un anumit termen scurt și comportă un caracter eminentemente precis este susceptibil de abus și azi se condamnă un apelant temerar. Pe de altă parte dacă dreptul de răspuns ar putea fi executat la discrețiune ar înceta de bună seamă de a mai fi un drept de răspuns pentru a deveni un drept de colaborare. El ar paraliza în sfârșit dispozițiunile art. 998 și urm. c. civ. care reglementând delictul civil nu ar mai putea da naștere în acest caz la responsabilitate. De altfel jurisprudența franceză ca și legislațiunile mai noi îngăduiesc dreptul de răspuns în anumite limite.

1) Pârâțul poate refuza inserțiunea unei replici care ar avea caracterul unei crime sau delict (cass. crim. fr. 1 Mai 1838) sau contrar legilor și bunelor moravuri (v. 17 Iunie 1898 — 29 Iunie 1900 — 26 Iunie 1923 — 21 Mai 1924).

2) Limitațiune în ceea ce privește interesul și legitima apărare a terților.

3) Nu va putea atinge onoarea ziaristului (cass. 27 Iunie 1900 — 21 Mai 1924).

4) Nu se va putea exercita dacă-i lipsește causalitatea.

5) Sau dacă autorul a renunțat expres sau tacit (cass. fr. 29 Iunie 1900), (vezi și supra condițiunile cari se degajează din studiul legislațiunii comparate).

Această îngărădire în parte a dreptului de răspuns ne aduce în sfârșit la chestiunea mult discutată și pentru care de altfel aceste considerațiuni au fost menționate, la proba dreptului de răspuns în materie de critică. Aceste dificultăți datează de un secol apărând în 1922 în Franța când se concedă, prima oară în Europa, dreptul de răspuns oricărei persoane vizate într'un periodic. S'au produs 2 teze: una după care autorul unei lucrări științifice sau artistice publicând-o o supune examenului presei și a criticii și acceptă judecata cu serenitate sub condițiunea ca critica să fie cinstită, loială și în contra eroarei materiale, injurii sau difamație.

Cealaltă teză a dreptului de răspuns absolut consideră din contra că autorul va putea răspunde fie că critica este justă sau injustă.

În sfârșit a treia teză intermediară a fost susținută de Curtea de Apel din Paris care dă dreptul instanței judiciare să aprecieze în speță întinderea dreptului de răspuns „s'appuyant sur le devoir général qui incombe à l'autorité judiciaire de constater et de maintenir dans ses justes limites les facultés reconues par la loi“. Dar această din urmă teză a fost înlăturată de Curtea de Casație franceză prin considerațiunea că legiuitorul când conferă dreptul de răspuns face pe individ judecătorul propriului său interes (v. cass. crim. 13 Martie 1908 D. 908 I. 297 — Paris 25 ar. 1910 S. 1910 2.255).

Când acest drept de justiție privată este supus aprecierii Justiției publice se mutilează acest drept și se reduce la proporțiunile unui simplu drept de executare particulare (Demogue. Notions fondamentales de droit privé p. 622). Rămân deci în picioare cele două teze indicate mai sus: imunitatea criticii și dreptul de răspuns e absolut.

Am văzut că absolutismul dreptului de răspuns s'a atenuat atât în legislație cât și în jurisprudență. Nu s'ar cuveni oare ca legiuitorul să facă un pas mai departe liberând critica de obligativitatea dreptului de răspuns?

Cruppi a propus Senatului francez în 1901 un proiect de lege care tindea să limiteze dreptul de răspuns și să-i interzică exercițiul „contra articolelor de critică literară sau științifică atunci când intențiunea de a ofensa persoana numită sau desemnată nu rezultă din termenii articolului și când critica a fost provocată de publicarea, reprezentarea, o exhibiție publică de orice natură care ar fi determinat sau chiar solicitat comentările presei“. Dar acest text s'a isbit de opoziția senatului (v. observat. J. Fabre și raportul Savary S. P. Lois ana. 1926 p. 363 3 col. note 9).

Credem că acest principiu ar merita să fie introdus într'o nouă și bună legislație asupra presei fiind rațional și util: rațional pentru că materia

pe care critica lucrează sunt ideile sau arta; aceasta se apără prin ele însăși nemai necesitând un drept de răspuns.

Argument utilitar: Dacă critica ar fi nevoită să țină seamă de eventualele înserări de răspunsuri dela autorii nemulțumiți și nimeni nu poate fi perfect mulțumit, ea ar înceta să mai ființeze. Critica nu poate fi decât liberă și independentă. Dependența sau frica de răspuns distruge critica. În sfârșit dacă publicațiile de critică liberă sau științifică ar fi nevoite să primească răspunsurile celor a căror operi sunt apreciate în coloanele sale s'ar transforma în tribune libere unde autorii dreptului de autoapărare ar deveni de drept colaboratorii nedoriți ai publicațiunii.

Aceste considerațiuni nu ne împiedică să vedem însă chestiunea în adevărata lumină: se poate ca critica să se ocupe de persoana însăși a autorului, să exagereze fapte materiale, să difameze.

În aceste ipoteze dreptul de răspuns poate și este just să existe. Dar în general noi credem că termenii problemei trebuie astfel considerați: principial, dreptul de răspuns nu va exista în materie de critică artistică, literară sau științifică. Excepțional el se va produce când se discută nu ideile sau arta ci însuși persoana autorului sau când se denatură pure fapte materiale.

Numai pentru aceste restabiliri de adevăruri poate exista dreptul de a cere o inserțiune rectificativă. În acest chip am vedea noi soluția cea mai justă într'o legislație nouă și liberală, a unei chestiuni tot mai arzătoare și mai frecventă.

E. A. Poulopol și C. G. Vasiliu

Doctori în drept dela Paris

TRIBUNALUL ILFOV S. II civ. cor

Audiența dela 21 Martie 1927

Președinția D-lui Traian Orleanu, Președinte

Gh. Vizanti cu judele-sindic al falimentului «Ruleta»

FALIMENT. — VÂNZARE. — DACĂ VÂNZĂTORUL POATE EXERCITA ACȚIUNEA ÎN REZOLUȚIE ÎN CONTRA MASEI CREDALE CÂND CUMPĂRĂTORUL A CĂZUT ÎN FALIMENT POSTERIOR VÂNZĂREI. — ART. 1020 ȘI 1021 COD. CIV. — ART. 717 ȘI URM. C. COM.
VÂNZARE. — NEPLATA PREȚULUI DELEGAT CREDITORILOR IPOTECARI ANTERIORI. — ART. 1020, 1021, 1365 ȘI URM. COD. CIVIL
FALIMENT. — COMPENSAREA CREAȚELOR. — CÂND NU POATE AVEA LOC. — ART. 768 ȘI URM. COD. COM.
VÂNZARE. — ACȚIUNE ȘI REZILIERE. — EFECȚELE EI. — RETROACTIVITATE. — ART. 1020, 1021 ȘI 1365 COD. CIVIL.

1. În cazul când cumpărătorul a căzut în stare de faliment posterior vânzării, vânzătorul poate exercita acțiunea în rezoluțiune în contra masei credale a cumpărătorului, căci a-i refuza această acțiune ar fi să se ajungă la decăderea unei persoane din drepturile sale, din faptul personal al unei alte persoane și în afară de raportul juridic ce le lega anterior falimentului.

2. Vânzătorul unei porțiuni indivize dintr'un

imobil are o acțiune în rezoluțiunea vânzării pentru neplata prețului delegat creditorilor ipotecari anteriori când mai ales această delegare a fost făcută în scopul de a se degreva întreg imobilul care devine bun indiviz prin însuși contractul de vânzare.

3. Starea de faliment are principial efectul de a face inadmisibilă o compensațiune a unei creanțe pasive cu una activă, dar numai pentru cazul când exigibilitatea creanței pasive este opera stărei de faliment a debitorului,

4. Efectul rezoluțiunii unei vânzări, asemănătoare condițiunii rezoluției fiind retroactiv face să dispară contractul rezolvit și pentru trecut așa că efectele acțiunii în rezoluție admisă, trec dincolo de ziua cererii de judecată și se pot urca în cel mai bun caz până în ziua când a născut faptul care a determinat-o.

No. 292. — Admisă în parte acțiunea introdusă de către Gh. Vizanti cu judele-sindic al falimentului «Ruleta» și Jeanne L. Kuhnberg și Lazăr Kuhnberg.

S'au ascultat D-nii avocați P. Alexandrache pentru reclamanț și I. Pavlov pentru judele-sindic.

Tribunalul,

Asupra acțiunii intentată prin petiția înreg. la No. 131/927 de către Gh. Vizanti în contra Jeannei Kuhnberg și Lazăr Kuhnberg atât personal cât și ca soț pentru autorizare, precum și în contra Judecătorului-sindic al falimentului „Ruleta“ firma O. și L. Kuhnberg.

Având în vedere că, această acțiune este o acțiune în rezoluțiunea vânzării consimțite, prin actul autentificat la No. 19.814/924 de Trib. Ilfov Secția de Notariat, între reclamanț și pârâții Jeanne și Lazăr Kuhnberg.

Că, reclamanțul și-o întemeiază în drept pe dispozițiunile art. 1020 și 1021 cod. civil, iar în fapt, pe neexecutarea la termen a obligațiunii contractuale luate de cumpărători.

Având în vedere că, în adevăr, prin contractul de vânzare, indicat mai sus, soții Jeanne și Lazăr Kuhnberg cumpără, în ziua de 13 August 1924, dela reclamanț, două treimi din imobilul situat în București, Str. Regală No. 21, pe preț de 18.000.000 lei, din care plătește vânzătorului suma de lei 5.233.339, iar restul de 12.766.666 cumpărătorii îl rețin cu obligațiunea a plăti în întregime și la scadență toate ipotecile anterioare ce grevau imobilul vândut, astfel că atât porțiunea vândută cât și cea rămasă vânzătorului să fie degrevată cu plata ultimei ipoteci.

Că, însă cumpărătorii după ce intră în stăpânirea porțiunii din imobil vândut lor, nu achită la termen ipotecile ce își luase obligațiunea a le plăti și din această cauză șease din creditorii ipotecari. între 14 Octombrie 1925 și 3 August 1926, întreprind urmărirea imobilului din str. Regală No. 21, în contra debitorului lor, reclamanțul de astăzi Gh. Vizanti.

Că, într-o atare situație și după ce cumpărătorii fuseseră puși, în ziua de 30 Noembrie, în întârziere de către vânzător spre a-și executa obligațiunea luată de a plăti prețul în condițiunile stipulate în act, aceștia neexecutând obligațiunile luate de ei, reclamantul, pentru a nu-și vedea expusă și partea sa la consecințele unei vânzări silite, intentă acțiunea în rezoluțiune de față, chemând în același timp în proces și pe judecătorul-sindic al falimentului Societății în nume colectiv O. și L. Kühnberg, cu firma la „Ruleta“ de oarece unul din cumpărători L. Kühnberg, a fost declarat și el în stare de faliment ca component al acestei societăți și firme.

Având în vedere că, Judecătorul-sindic al falimentului L. Kühnberg singurul dintre părțile prezente în instanță, prin advocații săi, în combateri, opune acțiunii reclamantului inadmisibilitatea ei: vânzătorul — în opiniunea lor, — nu mai poate exercita o acțiune în rezoluțiune, în contra masei credale a cumpărătorului, căzut, posterior vânzării, în stare de faliment, ei, singura atitudine ce poate lua este a se înscri la masa falimentului cu privilegiu sau în concurență cu ceilalți creditori chirografari, după cum creanța sa este sau nu afectată de un privilegiu.

Că, în argumentarea lor, apărătorii judecătorului-sindic, spre a ajunge la această concluziune susțin că, în contractele bilaterale, când una din părți și-a executat obligațiunea ei, nu-i mai rămâne în contra celeilalte părți, căzute în faliment, ca un efect al sentinței declarative de faliment, decât o creanță, cu care nu poate face altceva, după cum s'a arătat mai sus, decât de a se înscri la masa falimentului, ca orice alt creditor, astfel că, orice acțiune în rezoluțiune devine inadmisibilă.

Având în vedere că, concluziunea la care ajung apărătorii judecătorului-sindic al falitului L. Kühnberg, nu este nici logică și nici juridică, de oarece în virtutea acestei concluziuni se ajunge la o decădere de drepturi, ale unei persoane, trasă dintr-o stare de fapt, opera personală a unei alte persoane și în afară de raportul juridic, ce lega anterior acestei stări de fapt, aceste două persoane, cu alte cuvinte concluziunea este aceasta: vânzătorul decede din dreptul de a intenta o acțiune în rezoluțiune, pentru că posterior contractului, — care conține în mod virtual acest drept — cumpărătorul a decăzut și el, printr'un fapt personal — încetarea de plăți — din exercițiul unor oarecare drepturi.

Că, desigur, incapacitatea juridică a cumpărătorului, răsărită din starea de faliment, nu rămâne fără vreo influență asupra relațiilor viitoare ce pot avea loc între acesta și vânzător, dar, fără discuțiune, această influență se exercită numai în ceea ce privește complexarea capacității juridice, de oarece rapoartele de drept anterioare, cărora le survine această incapacitate, rămân câștigate părților, astfel cum au fost concepute în momentul și când el avea o capacitate juridică integrală.

Că, în afară de aceasta, a admite concluziunea apărătorilor judecătorului-sindic al falimentului „Ruleta“ mai însemnează, pur și simplu, a atribui sentinței declarative de faliment, efecte ce nu le are și nici nu le poate avea.

Că, fără îndoială, cumpărătorul prin faptul că-

derei sale în stare de faliment, pierzând libera dispozițiune și administrarea bunurilor sale, în interesul lichidațiunei forțate a pasivului și activului său, este desezisat de aceste drepturi care sunt transmise masei credale, ce le exercită prin reprezentantul său legal, judecătorul-sindic și care masă, din punct de vedere strict juridic, nu poate fi socotită decât ca un ayant-cause al falitului, ce nu poate avea mai multe drepturi de cât acela de la care le deține și cum acela anterior stării de faliment, n'ar fi putut opune vânzătorului decăderea dintr'o acțiune în rezoluțiunea vânzării, nici masa credală, această entitate juridică, investită cu drepturile autorului său, nu-i poate opune o asemenea decădere.

Că, așa fiind, sub acest raport concluziunea judecătorului-sindic, trebuie să fi înlăturată.

Că, iarăși, și din examinarea pozițiunei inverse, adică atunci când falitul executase obligațiunile lui, iar cealaltă parte, vânzătorul — în speța noastră — nu le executase pe ale sale, problema pusă de judecătorul-sindic, al falimentului Kühnberg, primește aceeași soluțiune.

Că, în adevăr, în această a doua situațiune falitul care a executat obligațiunile lui, trece masei credale, creanța sa în contra vânzătorului, însoțită de dreptul aferent la rezoluțiune fiindcă nimic nu se poate opune la această transferare și nimic nu intervine a altera acest drept, el, păstrându-și toată puterea lui și în mâinile reprezentantului masei credale — judecătorul-sindic — tot astfel cum îl avea falitul în momentul când a fost desezisat de exercițiul dreptului de a acționa în judecată pe debitorii săi și atunci, dacă astfel este, cum se poate concepe în drept ca una din părți să aibă exercițiul unei acțiuni în rezoluțiune pentru neexecutarea obligațiunilor de către cealaltă parte contractantă, negându-se acest drept celei de a doua părți, în ipoteza când cea dintâi și-ar fi executat obligațiunile sale?

Că, desigur, la baza tuturor obligațiunilor fiind principiul reciprocității de drepturi, nu se poate concepe ca o parte să aibă exercițiul unui drept, în contra celeilalte părți și să i se reuizeze celei de a doua același exercițiu.

Că, așa fiind și pentru această ultimă considerațiune, trebuie să înlătura obiecțiunea de inadmisibilitatea acțiunei de față, făcută de judecătorul-sindic al unuia din cumpărători falitul L. Kühnberg.

Având în vedere că, judecătorul-sindic al falimentului L. Kühnberg, atât prin întâmpinarea scrisă făcută acțiunei de față cât și prin concluziunile orale și scrise, ridică o a doua obiecțiune, prin care conchide, ca și în prima, tot la respingerea acțiunei de față ca inadmisibilă și pornită numai dintr'o dorință nelegitimă de a face să reintre în patrimoniul reclamantului un imobil crescut în prezent ca valoare venală.

Că, spre a ajunge la această concluziune, d. judecător-sindic, susține că vânzătorul care a delegat plata prețului vânzării creditorilor ipoteiari anteriori și cumpărătorul care a pimit să facă această plată în mâinile unor asemenea creditori, nu mai au, din momentul ce o asemenea clauză a fost con-

simțită între dânșii nici un raport juridic rezultat din convențiunea de vânzare, ci din acest punct de vedere un alt raport se stabilește între părțile contractante, care ia aspectul unei obligațiuni de a face și care conform art. 1075 c. civ. în caz de neexecutare se transformă în desdărnări fără să poată da naștere la o acțiune în rezoluțiunea vânzării, iar în ce privește pe creditorii ipotecari, neexecutarea obligațiunei de mai sus luată de cumpărător, nu poate avea o altă consecință decât a pune în mișcare dreptul acestora de a recupera creanțele lor pe calea urmăririi silită în modul indicat de procedura civilă.

Că, însă pentru a aprecia, în speță, valoarea obiecțiunei astfel cum a fost formulată mai sus, urmează a se fixa în prealabil relațiunile juridice ce dăinuiesc între părți, în virtutea convențiunei care formează baza acțiunei în rezoluțiune și al cărei exercițiu se neagă încă odată prin această a doua obiecțiune.

Având în vedere că, din actul de vânzare intervenit între reclamant și soții L. Kühnberg, astfel cum a fost întocmit, reese că, o stare de indiviziune se stabilește între dânșii în momentul vânzării, asupra imobilului dinstr. Regală No. 21, de oarece se vinde și se cumpără numai două treimi din imobil, iar nu imobilul în întregime și se formează chiar prin actul însuși un regulament de administrarea imobilului în tot ce este comun.

Că, pe lângă aceasta, din același act mai rezultă că, pentru ca cumpărătorul să nu facă plata imediată și integrală a prețului vânzării, vânzătorul a delegat creditorilor ipotecari anteriori o mare parte din preț, ce a fost reținut de cumpărători, cu obligațiunea pentru aceștia din urmă, de a plăti la termen fiecare din ipotecile ce grevau imobilul și pe măsură ce ajungeau la scadență.

Că, desigur, prin această ultimă operațiune pe lângă că, se aducea cumpărătorului o înlesnire de plata prețului vânzării, urmând să se facă în mod eșalonat, dar, se intenționează încă a se ajunge și la o degrevare integrală a imobilului de sarcinile ce-l apăsau, în scopul bine determinat ca odată cu achitarea ultimei ipotece, fiecare din coproprietari să poată avea libera dispozițiune a drepturilor lor indivize.

Că, acestea fiind rapoartele de drept ce dăinuiesc între părți, cum atunci s'ar putea susține, în speță mai ales, că nu mai persistă o legătură juridică între ele rezultată din faptul vânzării, de îndată ce o clauză, prin care vânzătorul a delegat prețul vânzării creditorilor ipotecari, a fost înserată în act și acceptată de cumpărători?

Că, a se putea concepe o astfel de situațiune ar însemna să se ignoreze starea de indiviziune creiată prin însuși actul de vânzare și mai ales indiviziune de interese rezultată din scopul urmărit de ambele părți de a se degreva imobilul de sarcinile ce-l apăsau în momentul creerii stărei de indiviziune, cari constituiesc o legătură materială și morală între părți, rezultat sigur al operațiunei de vânzare.

Că, mai mult, admitând că nu ar exista o astfel de stare de indiviziune nici în fapt și nici în interesul unei degrevări, totuși nu se poate susține nici în această ipoteză că, este distrusă orice legătură

juridică între părți rezultată din faptul vânzării, fiindcă cumpărătorul și-a luat asupra sa plata ipotecilor ce grevau anterior imobilul vândut, deoarece, dacă plata la care s'a obligat cumpărătorul nu este făcută, desigur că creditorii ipotecari pe lângă dreptul ce au de a se despăgubi din prețul imobilului ipotecat, în mâna oricui s'ar afla, mai au încă și dreptul de a urmări în caz când n'au fost complect achitați și orice altă avere a debitorului lor, care nu poate fi altul decât vânzătorul, cu cumpărătorul neavând, din acest punct de vedere, nici un raport juridic creditorii ipotecari, și cum această urmărire nu poate fi decât consecința neexecutării delegațiunei date cumpărătorului de a plăti prețul vânzării creditorilor ipotecari, nu se poate susține că, ea nu răsare din faptul însuși al vânzării, pentrucă realmente ceea ce are de plătit cumpărătorul este preț de vânzare și atunci cum s'ar putea mărgini dreptul vânzătorului, numai la o acțiune în daune în contra cumpărătorului, de multe ori insolubil, iar în speța noastră, cu o insolubilitate evidențiată prin hotărîrea de declarare în stare de faliment, socotindu-l dela început că, prin clauza înserată în actul de vânzare, prin care delega prețul vânzării creditorilor săi, nu a făcut altceva, decât să schimbe rapoartele juridice imediate și firești în niște rapoarte juridice mediate și nefirești.

Că, așa dar, dacă în ipoteza aceasta nu s'ar putea contesta dreptul vânzătorului la o acțiune în rezoluțiunea vânzării, când creditorii ipotecari, anterior, au întreprins în contra acestuia vânzarea silită a imobilului vândut pentrucă cumpărătorul nu și-a executat obligațiunea de a plăti prețul la termen a ipotecilor ce grevau imobilul, apoi, desigur, cu mai mult cuvânt nu se poate contesta existența acestui drept, în caz de indiviziune creiată în scopul degrevării imobilului de sarcinile ce-l apăsau.

Că, așa fiind și această a doua obiecțiune a d-lui Judecător-sindic urmează a o înlătura și a constata că, vânzătorul unei porțiuni indivize dintr'un imobil, are o acțiune în rezoluțiunea vânzării pentru neplata prețului delegat creditorilor ipotecari anteriori, când mai ales această delegare a fost făcută în scopul de a se degreva întreg imobilul care devine bun indiviz prin însuși contractul de vânzare.

Având în vedere că, întrucât, în speță, se stabilește că cumpărătorii Jeanne și L. Kühnberg, n'au făcut plata prețului cum a fost stipulat în actul de vânzare, deoarece imobilul a fost scos în vânzare de creditorii ipotecari, Tribunalul urmează a admite acțiunea în rezoluțiune și a obliga pe părți și pe judecătorul-sindic al falimentului L. Kühnberg să lase în folosința și proprietatea reclamantului porțiunea de două treimi din imobilul situat în Str. Regală No. 21, București.

Având în vedere că, reclamantul pe lângă rezoluțiunea vânzării a mai cerut, prin acțiunea de față să se constate că s'a operat o compensațiune între sumele ce vânzătorul este dator a le restitui cumpărătorului ca preț al vânzării, în urma rezoluțiunei acestei vânzări și între sumele ce cumpărăto-

rul le-a încasat ca venituri ale porțiunii din imobilul vândut.

Având în vedere că d. Judecător-sindic al falimentului L. Kühnberg, în contra cererii de compensare, opune ca și rezoluțiunii vânzării, aceeași obiecțiune de inadmisibilitatea unei asemenea operațiuni, bine înțeles, aplicată la idea de compensațiune și tot ca rezultat al stării de faliment în persoana unuia din cumpărători.

Că, în adevăr, starea de faliment, principial, are de efect a face inadmisibilă o compensațiune a unei creanțe pasive cu una activă, dar desigur, pentru cazul când exigibilitatea creanței pasive este opera stării de faliment a debitorului, în care situațiune creditorul trebuie să suferi legea dividendului — cum se explică d. Judecător-sindic — iar creanța sa urmează a fi plătită în monedă falimentară, tot după acelaș mod de exprimare, deoarece altfel, de sigur, o asemenea operațiune ar fi de natură a distruge egalitatea actuală între creditorii falimentului.

Având în vedere însă că, în speță, se cere constatarea unei compensațiuni ca o consecință a admiterii acțiunii în rezoluțiunea unei vânzări, și în această situațiune fără îndoială, examinarea obiecțiunii de inadmisibilitatea compensațiuni, urmează a se face prin examinarea efectelor rezoluțiunii însăși a vânzării.

Că, iarăși, este principial admis că, efectele rezoluțiunii unei vânzări sunt asemănătoare condițiunii rezolutorii, care sunt retroactive, făcând să dispară contractul rezolvit și pentru trecut, așa că efectele acțiunii în rezoluțiune admise, trec dincolo de ziua cererii de judecată și se pot urca, în cel mai bun caz, până în ziua când a născut faptul care a determinat-o.

Că, astfel fixându-se momentul în care este distrusă orice legătură juridică între părțile contractante, în acest moment chiar urmează a avea loc lichidațiunea prestațiunii reciproce dintre părți.

Că, desigur, în speță, în momentul în care are loc rezoluțiunea vânzării dintre părțile astăzi în litigiu, fiind cel puțin acela în care cumpărătorul trebuia să facă plata primei ipotecii ce ajunsese mai întâi la scadență după momentul când vânzarea a fost consimțită, lichidațiunea prestațiunilor urmează a fi privită că a fi avut loc în acel moment, cu totul anterior stării de faliment a cumpărătorului L. Kühnberg.

Că, această soluțiune se mai menține încă și pe ideea că, compensațiunea se operează de plin drept și fără știința debitorului în momentul când două datorii reciproce se găsesc coexistând și până la concurența cuantumului lor respectiv, conform art. 1144 cod. civil.

Că, prin urmare, față de efectul retroactiv al rezoluțiunii vânzării și față de faptul că compensațiunea se operează de plin drept în momentul când cele două datorii reciproce ce se găsesc coexistând urmează a constata că, compensațiunea invocată de reclamant trebuie să fie privită că a operat din momentul exigibilității primei ipotecii ce cumpărătorii soții Jeanne și Lazăr Kühnberg, urmau să achite conform obligațiunii ce își luaseră prin actul de vânzare intervenit între dânsii și reclamant.

Că, desigur starea de faliment a cumpărătorului L. Kühnberg neputând să împiedece ca o asemenea

compensațiune să se opereze de plin drept de oarece exigibilitatea creanțelor reciproce, fiind anterioară acestei stări de faliment și nefiind opera ei, obiecțiunea ridicată de judecătorul-sindic urmează a fi înlăturată rămânând a se fixa astăzi numai cuantumul în cadrul căruia a operat.

Având în vedere că, atât din actul de vânzare cât și prin actul de răfuială făcut de părți, în chiar ziua vânzării, 13 August 1924, se constată că sunt veniturile imobilului din str. Regală No. 21 al căror cuantum dedus din prețul vânzării dă exact o diferență de 104.334 lei în favoarea cumpărătorilor, soții pârâți, pe care reclamantul urmează a o restitui.

Având în vedere că, reclamantul a mai cerut să i se plătească și o sumă de 530.000 lei drept daune în conformitate cu obligațiunile ce le are și dânsul luate prin diversele acte de ipotecă a căror plată urma să se facă de pârâții cumpărători.

Având în vedere însă, că, până în prezent aceste daune nu sunt justificate cu nimic a le fi avut prin vreo plată oarecare făcută de dânsul.

Că, astfel fiind, acest capăt de cerere urmează a fi respins.

Văzând și cererea de cheltueli de judecată formulată de către reclamant asupra căreia apreciind Tribunalul o fixează la suma de 4000 lei.

Pentru aceste motive, admite în parte acțiunea.
Semnat: *Traian Orleanu.*

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ

TESTAMENT OLOGRAF. — Distrugere. — Probă cu martori. — Presumpție.

Art. 1348 No. 4 c. civ. (1198 r.) care autoriză dovada testimonială în cazul când creditorul a perduț titlul care servea de probă literară în urma unui caz fortuit, neprevăzut și rezultând din o forță majoră, nu face nici o distincțiune între actele care cuprind dispozițiuni de ultimă voință și celelalte acte.

Prin urmare, un testament olograf depus la un notar și care a fost distrus în timpul ocupațiunii orașului de armatele inamice, poate fi reconstituit în conținutul său după rezultatele unei anchete și prezumțiuni.

Cas. Fr. Reg. 13 Nov. 1920. *Gaz. Pal.* 15 janv. 1927

SEPARAȚIE DE BUNURI. — Bărbat risipitor. — Datorii. — Femeie chemată a primi succesiuni viitoare. — Lipsă de fraudă.

Separația de bunuri este o măsură destinată a ocroti interesele pecuniare ale femeii; aceasta este admisă a recurge în cazul când e chemată a primi succesiuni, chiar dacă în acel moment ea n'ar avea reluări de exercitat, căci separația de bunuri este o măsură preventivă față de un bărbat risipitor sau plin de datorii.

În special faptul că bărbatul a fost deja condamnat să plătească diferite sume, de a fi încă sub amenințarea unor urmăriri pe care nu este în stare să le împiedice plătind, de a fi dat la o parte obiecte secestrate în detrimentul său pentru a le vinde ceea ce atrage contra lui o condamnare corecțională, justifică pe deplin separația de bunuri când nici un fapt precis nu stabilește o înțelegere frauduloasă între soți.

C. Montpellier, 12 janv. 1927.

Recueil des somm. Sirey, Martie 1927